

מראי מקומות- חולין כ"ט

אם אינה נעשית טריפה, א"כ אינה עתידה למות ע"י נקב זה, ואיך שייך לומר דלא נחשב טריפה. וכ' התבואות שור (כ"א, ד') דצ"ל דלהאי שינויא דלעולם נקב בחצי קנה לא עשהו טריפה, והוי המח' במע"מ לענין חצי וושט, א"נ לענין חצי קנה בסימן שני של בהמה, אבל בחצי קנה של עוף ודאי לא נח', דודאי אינו כרוב, ולא הוי כשחיטה, דהא אינו נעשה טריפה. ורק בחצי וושט, דודאי הוי טריפה אף במועט, או בחצי קנה של בהמה, דבאמת יכול למות ע"י חתיכת הוושט גרידא, ורק לדיני שחיטה צריך גם חתיכת הקנה, בזה יכולין לומר דאף דחצי קנה אינו נעשית שחיטה, מ"מ צריכין לה לענין שחיטה. אבל בחצי קנה של עוף, דאינו נעשית טריפה, ודאי לא הוי שחיטה במע"מ. וע' בבן פורת (להגרי"י ענגל, חלק א', סי' ד', אות א'), שביאר קו' אביי על דרך זה, דכיון דמצינו דיש כח בטריפות להקליש כח החיות אפי' במשהו באיזה מקומות, א"כ, היכא דבעינן רוב הניכר כדי להחליש כח החיות, כש"כ דלענין שחיטה בעינן רוב הניכר כדי להחליש כח החיות. אבל רבא ס"ל דאין ענין שחיטה לסלק החיות, רק דין הוא דבעינן לשחוט רוב הסימנין, ואם אמרי' דלענין דינא הוי מע"מ כרוב, א"כ גם לענין שחיטה צריך להיות כן.

שאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים - כ' הראש יוסף, דעכשיו דתי' רבא דיש לחלק בין טריפות לשחיטה, א"כ יכולין גם לתרץ קו' הגמ' לעיל, משחט חצי גרגרת ושהה בה, דמה דאינה טריפה, אף דמע"מ כרוב, מ"מ אינה טריפה. אולם ע' באמרי משה (ג', י"א) דדייק מדברי ר' גרשום כאן דהי' נתקשה בזה, וביאר האמר"מ כוונת ר' גרשום, דקו' הגמ' דלעיל לא הי' ממה דכיון דמע"מ הוי, א"כ טריפה הוי והוי כפגימה בעלמא, וכמו שפרש"י, דאזלה לה שחיטה ראשונה. אלא ביאור הקו' הוא, דאי אמרת מע"מ כרוב, א"כ ממילא צריכין לומר דמה שהוא שחט מע"מ נחשב כתחלת מעשה שחיטה, וא"כ שוב יהי' שהיי' פוסלתו (וע"ש

(א) **ממ"נ, אי מחצה על מחצה כרוב, הא עביד ל"י רובא, אי מחצה על מחצה אינו כרוב, וכי- הק' התוס' הרא"ש, למה לי כל האריכות, הא למ"ד מע"מ כרוב אינו ספק, אלא ודאי הוי מע"מ כרוב, וא"כ הוי ודאי שחיטה, ולמה נקט לשון זה של ממ"נ. ותי' דה"ק, לא מיבעיא במחצה, דמוכח דכשר, אלא אפי' לא מוכח בהדיא, כשר, דממ"נ, ונפק"מ דאין צריך לדקדק אם הוא מחצה מכיון (מעיקרא), דכיון דלבסוף גמר השחיטה, א"כ ודאי הוי שחוטא, ממ"נ. וע"ע במהרש"א דהק' דלמ"ד מע"מ כרוב, למה באמת צריך לגמור השחיטה, הרי אפי' בלא גמר השחיטה הרי הוא נשחט וכשר. ותי' דמדרבנן צריך לעשות רוב, דלמא לא יעשה פלגא, וכיון דגמר שחיתו, אז אמרי' דממ"נ כשר, דאפי' אם באמת לא שחט פלגא מעיקרא (וכמו שאנו חוששין, דמשו"ה תקנו לגמרה), כשר מצד גמר השחיטה (ומיושב קו' תוס' הרא"ש).**

(ב) **שאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים- פרש"י, כלומר, רוב גמור שהוא ניכר. ע' ברשב"א דכ' דמה דאמרי' רוב הנראה לעינים, היינו רוב גמור, לאפוקי מחצה על מחצה, שאינה רוב גמור, אלא חשיב כרוב. דאין לומר דלענין שחיטה בעינן רוב הנראה לעינים ממש, דהא כל הסוגיא דן לענין מע"מ, ומשמע דדוקא לענין מע"מ ממש פליגי, אבל אם הוא כבר יותר ממחצה קצת, הוי שחיטה כשרה. והוכיח זה מכאן ג"כ, דלענין טריפה אמר רבא דבעינן רוב הנראה לעינים. וודאי אין כוונת רבא דבעינן רוב הניכר ונראה לעינים ממש, דודאי נחשב טריפה מיד כשהוא רוב קטן ביותר, אלא רוב גמור קאמר, דהיינו לאפוקי מע"מ, דאינו רוב גמור, אלא רוב בדינא (למ"ד מע"מ כרוב).**

(ג) **שאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים- ולכאור' דברי רבא תמוהים הם, הרי כל התכלית של שחיטה הוא הוצאת נשמה, ואיך שייך לומר דע"י שחיטת מחצה אינה נעשית טריפה, ומ"מ הוי שחיטה כשרה, הרי**

לעשות העבודה, גם מותר לעשותה בשבת ויו"כ.

מש"כ להביא רא"י מכאן דשהיי' הוי פסלות, ולא רק דאין מצרפין אותו לשחיטה, ע"ש).

(ז) **בעולת העוף נמי, היכא דמליק סימן א', וכו', שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף- העיר האחייעור (ב', ז', י'), הא שי' רבא לעיל (כ:)** הי' דמה דעולת העוף בעי למלוק שני הסימנים, היינו רק משום דין הבדלה. וא"כ, ל"ל לרבא כאן לומר דעשה בה מעשה חטאת העוף, הרי יש להק' משום דעשה בה מליקה ממש, ורק חסר מעשה הבדלה, ובוזה ודאי אין ענין לישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף. ותי' דמה דאמר רבא לעיל דכל דין סימן שני הוא רק לענין הבדלה, זה הי' רק כפי מה שהק' אביי שם ותק' לך עולת העוף דבעי ב' סימנים, וכו'. אבל למסקנא, דרבא אמר דחותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר, א"כ י"ל דבאמת הב' סימנים הוו שניהם חלק של מעשה המליקה בעצם, וא"כ שפיר הי' צריך לכאן להא דמעשה חטאת העוף, וע"ש מה שהאריך בזה.

(ה) **למה לי למרק- העיר תוס',** הא אף בחולין בעינן לשחוט כל הסימן לכתחלה. ותי' דכיון שיש דוחק בדבר, לא הי' לנו לעשות כן ע"י אחר. ומבואר מדברי תוס', דבכל קדשים הדין הוא לשחוט לכתחלה כל הסימן, דלא גרע מחולין, ורק דהי' ק' להגמ' בהא דיו"כ, כיון שיש דוחק בדבר, וכו'. אולם ע' בפרי מגדים (או"ח תרכ"א, א"א ד'), דכ' לדייק מדברי הרמב"ם (מע"ה ק' ד', ח') דלא ס"ל כן, דמשמע מדבריו דיכולין לשחוט רוב סימנים בקדשים לכתחלה. וביאר דשאני קדשים דאין שבות במקדש, ורוב הוי כהנים שוחטין (אף דמעיקר הדין כשר בזר), וזריזין הן. וע"ש בהמשך דכ' להסתפק אם בקרבן ציבור דוחין שבת רק לשחוט רוב הסימן, או אף יכולים לשחוט כל הסימן. וכ' דאם יש דין לכתחלה לשחוט כל הסימן מדאורייתא, א"כ דוחה שבת. אבל אם הוא מדרבנן, לכאור' אינו

(ח) **שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף למטה- העיר הרשב"א,** הרי הי' יכול לומר דעשה בה מעשה טריפה למטה, וכדלעיל לענין מעשה טריפה של עכו"ם. ותי' דסכ"ס הרי המליקה נעשית ע"י מי שכשר למלוק, ורק משום שהוא מעשה חטאת העוף הוי פסול, אבל אם מלק מיעוט הוושט, דהוי טריפה אבל אינו מליקה כשרה בחטאת, שפיר יהי' כשר אם גמרה למעלה. וע"ע בתפארת יעקב בזה, דכ"ו דכיון דהי' מליקה, הרי מטהרה מידי נבילה, שהרי מליקה כשרה היתה, ואי"ז מעשה טריפה, דהא פסולו בקודש הוא, וכל הפסול הוא משום דעשה מעשה חטאת העוף למטה.

דוחה שבת נולפי דיוקן בהרמב"ם, לכאור' פשוט דאינו דוחה שבת (לפי סברתו, דלולא דבריו לכאור' הי' שייך לומר דשחיטה א' הוא, ואי"ז נחשב חילול שבת אחרת, וצ"ע בזה). וכל זה תלוי במש"כ הפמ"ג עצמו לחקור ביו"ד (כ"א, מ"ז א') אם הדין לשחוט כל הסימנים לכתחלה בחולין הוא דין דאורייתא או דרבנן. ומה שמותר למרוק ביוה"כ, אף דמירוק אינו מעכב, כל הפמ"ג שהוא משום דלכתחלה מצוה הוא לקבל כל הדם, ואף יכול לחתוך הוורידין, וכן ע' במקדש דוד (כ"ה, א'), דג"כ כ' כן, דכיון דמצוה הוא לכתחלה לעשות מירוק, א"כ שפיר דוחה יוה"כ (וע"ש בפמ"ג דר"ל דלפי"ז ה"ה כל שבת בשנה).

(ט) **אירע פסול בשחיטתה- פרש"י,** כגון שנתנבלה. והביא תוס' מר"ת דה"ה אם יש בה שום פסול מלאכה. ולכאור' משמע דס"ל לרש"י דאם אין הפסול בעצם השחיטה, אין נתגלה למפרע דלא היתה שחיטה, אלא שפיר יטמא בגדים קודם שנפסלה ממלאכה, דגילוי למפרע בפסול השחיטה הוא רק אם הי' הפסול בעצם שחיטה. אבל תוס' ס"ל דכל שנפסלה השחיטה, מאיזה טעם שהוא, הו"ל שחיטה פסולה למפרע, ואינו מטמא בגדים. וע' בחי' רעק"א לקמן (מ)., שהק' מהגמ' שם,

(ו) **ומירק אחר על ידו- הק' החזון איש** (אה"ע קל"ד, ליבמות לג:), איך מותר לאחר למרק על ידו, הרי לפי הרש"ש (שם) דכ' דלא הותר שבת לעבודה אלא למי שהחוב מוטל עליו (וורוצה לדקדק כן מהא דמשמע מרש"י שם דזר ששחט בשבת חייב מיתה, אף דהשחיטה מותרת משום דהוי קרבן ציבור, מ"מ לא הותר אצל זר), א"כ הרי כל עבודות של יוה"כ מוטלים רק על הכה"ג, וא"כ כל אחר שרוצה לשחוט הרי מחלל יוה"כ, אע"כ צ"ל דלא כהרש"ש, אלא דכל מי שהותר לו

דהק' דהשוחרט חטאת בשבת בחוץ לע"ז,
חייב ג' חטאות, והק' הגמ' דהא כיון ששחט
בה פורתא אסרה, וא"כ לא ליחייב על שחוטי
חוץ, דהוי כמתתך עפר. והק' רעק"א, הא
לדברי רש"י כאן, עדיין שחיטה הוא א"כ
הוי פסול בהעצם מעשה שחיטה, ושם הרי
פסול רק בדין, ולא במעשה שחיטה, ע"ש
מש"כ בזה.

(י) אמר ר' יוסף, תרי גברי בחד זיבחא קאמרת,
בר מיני' דההוא, דתנינא תזבח, וכו' - הק'
המרחשת (א', כ"ה, א'), הא כיון דקיימנין
עכשיו למ"ד אין שחיטה אלא לבסוף, א"כ
מה שיין כאן לומר שיש פסול של תרי גברי,
הרי כיון דלבסוף לא שחט אלא א', ואז הוי
הזביחה, א"כ שפיר הוי שחיטה, וקרא ע"כ
מיירי דשניהם אוחזין בסכין וגומרים
השחיטה ביחד. וע' בשחיטת חולין דתי' ע"פ
מש"כ לייסד דלא נח' מ"ד ישנו לשחיטה
מתחלה ועד סוף ומ"ד אינה לשחיטה אלא
לבסוף בענין פסול במעשה שחיטה, דכ"ע
מודו דכל המעשה שחיטה צריך להיות נעשה
כהוגן, וא"כ, כאן דהחסרון הוא בעצם
המעשה שחיטה, א"כ לכ"ע פסול, ושפיר
הק' ר' יוסף.